

VIHAR BÉLA VERSEI:

Az Isten halála

Dr F. D., a prédikátor emlékezetére + 1944.
(Igy kezdenéd el, ha még szólni tudnál,
így suttognád elfuló, halk szavakkal.
Vagy lelkemben te kopogsz, te vagy itt már,
s mint pusztaságból támadt zord panaszdal,
a hangod kél, s átröppen éjjen, síron . . .
Csak mondd, csak mondd, figyellek . . . írom, írom)

Mikor kinyílt a nehéz vagonajtó,
a fáradságtól a porba leestem,
Mintha rámsuhanţ volna minden jajszó . . .
de máris kicsiny fiamat kerestem,
kit kilenc napig eszelősen, sírva
tanítottam, hogy kínjaink kibírja.

Fecske repült a kék eget hasítva,
mint a reménység; cikkant, tovarebbent . . .

A sín mellett meg mintha virág nyílna,
s csak egy volt ijesztő, az iszonyú csend,
ahogy felálltunk harsány parancsszóra:
a számkivetettek sorakozója.

Mi lesz velünk? — néztek rám tízen, százan,
kérőn, könyörgőn, hiszen papjuk voltam.

Most pisztolyok csattogtak, — és láttam, —
egy ifjú asszonyt emelnek le holtan,
és ott mosolygott homlokán, mint fényjel,
a könnyű halál, drága kegyelmével.

Köröskörül már vasszoborként álltak
hőhéraink marcona fegyverekkel . . .

Ó, mint rebegtem tűzforró imámat,
könyörögvén — hogy Isten, ne ereszd el
a két kezem, ha majd eme nagy órán
megméretem, és ott állok a próbán.

Sütött a nap, de bennem sűrű éj volt,
koromsötét, és könnyben úszott lelkem;
legyőzöm-e, mi körülvesz, a tébolyt,
nem roskadok-e össze majd hitemben,
és Istenem felém int-e: rád vártam —
s veled leszek a poklok kapujában.

Mint a szomjas a hús forrás vizére,
kicsiny fiam arcára rátapadtam,
hogy csapjon bár le villám tüzes éle,
nincs olyan erő, hogy tőle elszakadjam . .
Haljak vele, mint véreontott bárány,
és selyemfűrtje legyen síri párnám.

Az életem utolsó búcsúperce
tekintete kéklő egén, mint csillag
hulljon alá a semmiségbe veszve,
s ha elmúlna, benne, véle múljak.
Ezt érzetem, ez rázott meg, mint áram,
s már folyt a könnyem, midőn láttam, láttam . . .

Rejtse el fiát! . . . — súgták eszelősen
innen-onnan is — csavarja köpenybe! . . .
S a menet élén, nem messze ott előttem,
a gyermekeket tépték el örökre
a karokból, a vonagló kezekből,
ágot ágtól, a szívet a szívektől.

Régholt anyja a sírban tán felébredt,
és fellepként felszállt az ég urához,
kikönyörögve fiunkat, enyémet,
leborulván hétszer szent lábához,
ki eltakarta két szemét, ne lásson,
mint füstölög haragja a világon.

Mély kút a kín . . . A szó csak buborék, hab,
jelzés a jaj örvénylő, hús öléből . . .
a száj dadog, és a nyelv ínyre tapad . . .
hol lelnék szót, mely perzsel, pezseg, tép, öl?
Elmúlt a perc, és köpenybe rejtetten
sorsa elől a fiam megmentettem.

Megmentettem? — Vonszoltam szolgaságban!
Rettenet vette körül e kínvárost.
Halál kering a drótban, villanyáram,
hol vérebekként örködtek reánk most
Vázak ezrei jöttek, mint a holtak,
csak szemük mondta, hogy emberek voltak.

Mint alja gaz, ki erdő sűrűjében
gyermekre les, hogy bemocskolja testét:
ily merénylő volt a kor, melyben éltem,
így támadt rám a szenny, a becstelenség.
Kínjaimmal nem telt be, s újra, újra,
a számra tapadt tömpe, nyirkos ujjá.

Láttam férfit, aki nyers füvet rágott
saját szennyében. — Ki voltál? — kérdeztem.
— Tegnap nevem tudósok és királyok
koszorúzták meg, s most így kell elvesznem . . .
Egy harapást! — nyöszörgött, ajkát tépte,
majd fogát vájta elfonnyadt öklébe.

Láttam asszonyt, kopaszon ült egy dombon,
csak tákolt csont volt, lázrajzolta rémkép . . .
egykor tapsolta Párizs, Berlin, London,
költők és festők hirdették szépségét.
Most répalé csurgott végig a mellén,
és lyuk tátongott arca gödre helyén.

Igy apadtam el én is köztük, vélek . . .
ha hívott házam, otthonom, az asztal,
a tiszta pohár, könyvek és emlékek —
elkergettem a hangjukat haraggal.
Már régi magam is álomnak véltem.
Csak álomnak, hogy egykor másként éltem.

Ti elhagyott küszöbök és szekrények.
ti kedves székek, melyen ültünk régen,
elmerengtek e rólunk, kik nem élnek,
kik ellobbantak, mint kanóc az éjben —
hogy viaskódtam szaggató sebekkel —
sugárpilléjű esték rijjatok fel!

Akit udvarként körülvesz a bánat,
kitágul lelke, érzi, hallja sírni
a távol csillagát, rét bogarának
fájdalmait és a magány halk, síri,
szent énekét; mely égtől földig zendül,
a tört remények tengerén keresztül.

Igy álltam itt, és este mint ősbálvány,
felkomorlott a gázkamra, kemence.
Hányan mentek be iszonyatos száján
s falánk gyomra csak nyelte, nyelte, nyelte
népek sorát, ma őket, holnap engem,
a kínhalálra kiszemelt seregben.

S ki voltam egykor, nyáj között a pásztor.
már meginogtam, mintha mélybe esnék.
Ősz atyáim istenét hívtam százszor . . .
ó távozz tőlem rontás, hitetlenség,
zászlóm az Űr, ki megmutatja jellel,
hogy van, velem lesz s az én gyermekemmel.

E gyermek élte lesz a bizonyosság —
vallottam akkor rajongással, balgán —
hogy ő az út, az igazság, az ország,
s ha van — erőt vesz tomboló haragján,
így üzen majd a fiam életével,
hogy nem hiába hittem őt reménnyel.

Három napig bújtattuk valahányan
a Rügyecskét, a kicsiny Megmaradtat,
összebújva a barak homályában,
őrizői a halálos titoknak, —
míg künn a kinzók vezényszava, lépte,
beleveszett az éji, nagy sötétbe.

Ő volt nekünk, mindünknek már a Gyermekek,
ezrek helyett az egyetlen, az élő,
Dániel, kit az oroslán nem mart meg,
a Gyenge mécs, a Gyertyaláng, a fénylő.
Úgy hittem, védi kivont, éles karddal
a szalmaágyon hetvenezer angyal.

Ki árulta el? — Sikítás álmában?
Egy köhintés? Nesz, vagy a rettegésem
felüvöltött vonító kúrtté váltan,
s kikiáltotta kínom, szenvedésem?
Vagy társaim árultak el? . . . az ínség? . . .
Harmadnapon ránkörtötek és elvitték.

Harmadnapon megragadták kis vállát,
mint farkasok a gödölyére törtek.
Rejtekhelyét feldúlták, megtalálták
lágú gerlicét az éhescsőrű ölyvek.
Tíz ujj kúszott kígyóként lágú hajába,
és kigyulladt a Gyeheenna parázsa.

A fájdalom máglyáján imígy égtem —
Mért hagyta el, mért vetted el, ha adtad!?
Ezerszer tisztább minden bűnöm, vétkem,
mint irgalmad, ki tőlem megtagadtad, —
ezt suttogtam . . . jöjj Isten, sujts le, vágj ki! . . .
Ó Éli! Éli! Lama sabaktani!

Sütött a nap, villant halk fecskeszárnyon
a hamvas ég, mint bibliai kendő.
Fiam kerestem, s a magasban — látom —
gomolygó füstöt tép, szaggat a szellő,
róttá a kémény tollként füstbetűit,
mint titkos írást . . . lobban, majd eltűnik . . .

— Hamvasztanak . . . fojtó gáz . . . most ölték meg . . .

Hazudsz! — rivalltam annak, aki mondta,
de már ömlött a vad feketeségnek
óceáni, fénylító zuhatagja.
Szikrát okádva ontotta a kémény . . .
Ő az! — futott az alkonyi ég kékjén.

Vitte hátán az iskolatáskáját,
a melléhez szorítva ott a labda . . .
Szél tört elő — hová lett? — szétcibálták,
beléveszett, eltűnt a gomolyagba,
és itthagytott peremmel Jób módjára,
beletúrva arcom az út porába.

Jób lettem én, bakancsom szertemállott,
körmöm megnőtt. — Ütöttek? — imbolyogtam,
ruhám, mint hitem, testemrőj levásott,
csak egyre vágytam, elterülni holtan,
az öntudat kínjától elszakadni,
a semmiséggel csontom betakarni.

Engem immár hiába keltegettek
melegsavú, testvéri, drága szóval,
nem szisszentem fel, hogyha rúgtak, vertek:
nagy perem volt az Örökkévalóval.

Most láttam csak, ki volt ő, mikor nincsen,
s többé a hit nem szárnyam, sem bilincsem.

Búcsúztam tőle, e fantomi árnytól,
megköszöntem, hogy általa nem féltem,
megitatott a remény korsajából,
s szépítette minden szenvedésem:
sajtolta nekem a keserüből édest,
sejtjeimet elbódító szent mérget.

Búcsúztam tőle, ki mellém ült, ha sírtam,
mert velem sírt, ha apám rámkiáltott.
Ha fájt, ő fájt, megosztozott a kínban,
kit, hogyha hívtam, jött, és velem játszott.
Nem parancsolt sem földön, sem egekben,
Ő vérezte fel lábát, ha elestem.

Ott gubbasztott — tudom már — a vagonban;
vizet kért ő is, mikor elepedtem,
és együtt mentünk, egymásra hajoltan,
a reánk törő, fojtó félelemben.

A bánatom láttam felírva arcán:
Nem óriás volt, sem hős, csak aggastyán . . .

... Megbocsájtottam néki gyengeségét . . .

Nem szólt, csak nézett — elhagyom? — Elhagytam,
s oly ijesztő szabadság tört rám végképp,
ahogy nélküle, magamra maradtam . . .
Majd felkeltem, s könnyebben mint az árnyék,
elindultam, akárha légben járnék.

Nem kötött már se tilalom, se törvény . . .
elérkeztem a sűrű drótsövényhez,
melyben halál száguldott, forgó örvény,
s megálltam ott, mint aki már nem érez,
nincs gyökere, nincs magja, nincs reménye.
Kinyújtottam hát ujjaim feléje.

Világ pattant szét, bolygók feldörögtek,
egy kiállítás hasított végig rajtam,
s átöleltem, mint anyámat, a földet,
éjfelete csomóvá zsugorodtan,
majd halkabban, mint fonnyadt levél, pernye:
reám hullot az isten, tetememre.

Freskóvázlatok

FLAVIUS ÜZENETE AZ OSTROMLOTTAKHOZ

Hírvivő, ezt mondd el majd nekik:
Ha a barbár már bekerítette a várost,
ha köröskörül már olthatatlan tűzben
lobognak a bástyák, várfalak,
ha a kard már kihullott a kézből,
s nincsen többé, aki fölvegye:
akkor fogódzkodjatok a Könyvtárszekrénybe,
szilárdan, eltökélten, esküvéssel,
mert nincs egyéb menekvés.

HUANG-VEJ KIRÁLY PARANCSOLATA

— Most menj és öld meg őt,
élesebb fegyverrel, mint a kard!
— Hol lelem azt, Király?
— Ott van nyelved hegyén . . .
A neve rágalom.

A VÉN SZINBÁD BÚCSÚJA

Ha valaki nem úgy tér vissza egy útról,
hogy meg kell változtatnia életét,
az akár el sem utazott volna.
Ennyi a búcsúszavam.
Most pedig, barátaim,
húzzátok fel a vitorlát,
s a távolodó hajó fedélzetéről
mindaddig nézzetek vissza reám,
míg nem összezsugorodó, megtört alakom,
eggyé nem válik a Betakaró-Örök-Parthallal.

SZENT FERENC ÉS A BALGA VERÉB

Szent Ferenc a verebecskét
friss magokkal jóllakatta,
majd felröppent az ebadta
madárkája.
S mi a hála?
Egyszerre csak
táplálója
tonzurája
közepét
illette
a magasságból
lepottyánó híg pecsét.

Ilyen égi jutalomra
nincs szükségem —
mond a szent —
és tréfásan megfenyítvén
a madárkát, tovament,
az eseten mulatozván
a városba ballagott,
míg a mennyben
e sérelmen,
a pirinyó verébszennyen
hahotáztak jó nagyot,
a trónálló angyalok.